

HANDLÄGGARE/ENHET

Enheten för välfärd utbildning
och arbetsmarknad
Mattias Schulstad

DATUM

2017-02-02

DIARIENUMMER

20160473

ERT DATUM

2017-03-01

ER REFERENS

Ju2016/09057/EMA

Justitiedepartementet

103 33 STOCKHOLM

LOs yttrande över Stärkt ställning för arbetskraftsinvandrare på arbetsmarknaden (SOU 2016:91)

- LO tillstyrker att skenanställning ska leda till avslag på ansökan av arbetstillstånd och välkomnar ett förtydligande av begreppet skenanställning.
- LO tillstyrker förslaget att regeringen ska få meddela ytterligare kontroller samt förslaget att arbetsgivare som uppsåtligt utnyttjar arbetskraftsinvandrare ska kunna dömas till fängelse i högst ett år.
- LO tillstyrker förslaget att en arbetsgivares självvrättelse av felaktiga anställningsvillkor ger Migrationsverket möjligheten att underlåta återkallelse av arbets -och uppehållstillstånd.
- LO tillstyrker förslaget att Migrationsverket ska få direktåtkomst till vissa av skatteverkets, försäkringskassans, pensionsmyndighetens och kronofogdemyndighetens databaser för förbättrad handläggning.
- LO tillstyrker förslaget om förkortade tidsfrister för återkallelse av arbetstillstånd gällande arbetstagare som inte påbörjat sin anställning inom tre månader.
- LO avstyrker förslaget om förkortad tidsfrist för arbetskraftsinvandrare som utnyttjats och söker nytt arbete.
- LO tillstyrker förslaget om att Migrationsverkets i samråd med arbetsmarknadens parter tar fram en mer effektiv prövning av arbetstillstånd med tillägget att uppdraget utvecklas till ett trepartsarbete för att säkerställa arbetskraftsinvandrares ställning på arbetsmarknaden.
- LO anser att utredningen inte har utrett kravet på anställningsavtal för arbetskraftsinvandrare samt ett förbud av försämrade arbetsvillkor på ett tillfredställande sätt.
- LO saknar förslag som stärker de arbetskraftsinvandrare som idag befinner sig på svensk arbetsmarknad.

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA www.lo.se
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

Inledning

LO har givits möjlighet yttra sig gällande betänkandet av utredningen om åtgärder för att stärka arbetskraftsinvandrares ställning på arbetsmarknaden i Sverige.

Bakgrunden till utredningen är att regeringen i juli 2015 beslutade undersöka i vilken omfattning arbetskraftsinvandrare utnyttjas på den svenska arbetsmarknaden och beskriva utnyttjandets karaktär samt därefter föreslå lämpliga åtgärder för att motverka att arbetskraftsinvandrare som kommer till Sverige utnyttjas.

I utredningens genomgång av arbetskraftsinvandringssystemet framgår att det återkommande förekommit felaktigheter i anställningsvillkoren för arbetskraftsinvandrare från tredje land. I närmare 50 procent av de fall som studerats berodde avslag på brister i arbetsvillkoren. Utredningens genomgång stärker LOs tidigare farhågor om att ett reformerat arbetskraftsinvandringssystem, där arbetsgivare bestämmer arbetskraftsutbudet, leder till en försämrad ställning för arbetskraftsinvandrare i Sverige.

Trots upprepade skärpningar sedan införandet av den nya reformen i december 2008 fortsätter utnyttjandet av människor som kommer till Sverige för att arbeta. I synnerhet i yrken som inte kräver akademisk examen och i yrke där det inte råder brist på arbetskraft.

Skenanställning och avslag av arbetstillstånd

Utredningen föreslår att när ett anställningserbjudande upprättats uteslutande i syfte att kringgå reglerna om uppehållstillstånd och arbetstillstånd ska det definieras som en skenanställning. Utredningen föreslår vidare att ett anställningserbjudande som upprättats uteslutande i syfte att kringgå reglerna ska avslås. LO tillstyrker utredningens förslag och menar att det är positivt att utredningen lyfter fram och tydliggör begreppet skenanställningar samt tydliggör att dessa ska avslås.

LO delar även utredningens uppfattning att en uttrycklig bestämmelse om skenanställning ger Migrationsverket bättre anvisningar för prövningen, och ökar effektiviteten i arbetet med att upptäcka och motverka missbruk av regelverket.

Förbättrade kontroller och sanktioner

LO välkomnar och tillstyrker förslaget att regeringen ska få meddela ytterligare föreskrifter om Migrationsverkets genomförande och redovisning kontroll av arbetstillstånd samt förslaget att arbetsgivare som har anställt en arbetskraftsinvandrare och uppsåtligen inte uppfyllt villkoren enligt 6 kap. 2§ första stycket 2 i utlänningslagen ska dömas till fängelse i högst ett år.

Det är bra att samhället sänder en tydlig signal till arbetsgivare som överväger att utnyttja arbetskraftsinvandrare från tredje land att det är oacceptabelt och kan leda till fängelse. LO anser dock att förslaget behöver kompletteras med en stärkt juridisk ställning för den utnyttjade arbetstagaren. Med nuvarande regelverk kommer den drabbade arbetskraftsinvandraren med stor sannolikhet bli utvisad i och med att det i många fall är svårt att finna ett nytt arbete i branscher där det inte råder brist på arbetskraft. Den utnyttjade arbetskraftsinvandraren kommer sannolikt inte heller att kompenseras för hans uteblivna lön om arbets- och uppehållstillstånd dras tillbaka. Dagens regelsystem leder även till avslag av förlängning om av arbetstillståndet om arbetstagaren fått en ersättning som är för låg.

Självrättelse

LO tillstyrker utredningens förslag att om en arbetsgivare oavsiktligt inte följt uppställda regler gällande ersättning enligt 6 kap. 2§ i utlänningslagen och genomför en självrättelse ska den retroaktiva korrigeringen inte leda avslag av en förlängningsansökan.

Migrationsverket ges därmed möjligheten att underlåta återkallelse när arbetsgivaren på eget initiativ vidtagit rättelse av sämre arbetsvillkor. Den nuvarande ordningen, som blivit praxis efter ett domslut från Migrationsöverdomstolen hösten 2015, ger oproportionerliga konsekvenser för seriösa arbetsgivare som utan uppsåt betalat ut felaktiga ersättningar gällande lön, försäkringar eller avtalspension vid enstaka tillfället.

Förslaget stärker arbetskraftsinvandrarens ställning och ger parterna en utökad möjlighet att förhandla undermåliga villkor utan att riskera arbetskraftsinvandrarens möjlighet att få förlängt uppehållstillstånd.

Direktåtkomst

För att förbättra Migrationsverkets handlägningsarbete föreslår utredningen en möjlighet till direktåtkomst till skatteverkets beskattningsdatabas, kronofogdemyndighetens undersöknings och indrivningsdatabas, samt försäkringskassans och pensionsmyndighetens socialförsäkringsdatabas om uppgifterna behövs för handläggning av ansökningar om uppehållstillstånd och arbetstillstånd eller för kontroll av sådana tillstånd.

LO tillstyrker förslaget och gör bedömning att förslaget kommer bidra till en mer rättssäker och transparent kontroll av arbetsgivare som vill anställa arbetskraft från tredje land samt bidra till en mer rättssäker och transparent förlängningsprocess.

Direktåtkomsten kommer även att sända en tydlig signal till oseriösa arbetsgivare att skenanställningar kommer upptäckas och straffas.

En annan positiv konsekvens av förslaget blir med stor sannolikhet att Migrationsverkets handläggning kan effektiviseras och därmed förkortas de idag oftast långa handläggningstiderna av arbetstillstånd.

Förkortade tidsfrister för återkallelse av arbetstillstånd

Enligt nuvarande regelverk måste Migrationsverket vänta 4 månader innan de kan påbörja kontroller av arbetsgivare alternativt dra tillbaka arbetstillstånd i vissa fall. Denna bestämmelse infördes 2014 och syftade till att arbetstagare som utnyttjats skulle få en extra månad på sig att finna en ny arbetsgivare och därmed få en ökad möjlighet till ett nytt beviljat anställningserbjudande.

Utredningen föreslår en återgång till en harmoniserad tidsfrist på 3 månader för att få ökad tydlighet, bättre transparent samt möjliggöra för Migrationsverket att påbörja sina kontroller 1 månad tidigare.

LO avstyrker den del av förslaget som förkortar tidsfristen för arbetskraftsinvandrare som utnyttjats av oseriösa arbetsgivare och är av den uppfattningen att fyra månaders tidsfrist ger de arbetskraftsinvandrare som utnyttjats en stärkt ställning på arbetsmarknaden.

LO tillstyrker förslaget på förkortad tidsfrist från 4 till 3 månader för de arbetskraftsinvandrare som inte påbörjat sin anställning tre månader efter godkänt arbets- och uppehållstillstånd.

Effektivare prövning

Utredningen föreslår att Migrationsverket ska ges i uppdrag att, i samråd med arbetsmarknadens parter, ta fram ett system för effektivare prövning av uppehållstillstånd och arbetstillstånd. LO tillstyrker förslaget med tillägget att detta är något som måste genomföras via ett reellt trepartssamarbete mellan Migrationsverket och arbetsmarknadens parter. Någon återgång till tidigare modeller är inte önskvärd.

Det är även viktigt att parterna fortlöpande inkluderas i arbetet kring principiella frågor gällande arbetskraftinvandring i och med att systemet riskerar att påverka arbetsmarknadens funktionssätt på ett negativt sätt. Det finns idag en potentiell spänning mellan å ena sidan migrationsrätten och å andra sidan arbetsrätten. Med hjälp av ett mer systematiskt arbete mellan Migrationsverket och arbetsmarknadens parter kan arbetskraftsinvandrares ställning på arbetsmarknaden stärkas.

Avslutande kommentarer

LO anser att utredningens förslag inte är tillräckliga för att stärka de arbetskraftsinvandrare som idag befinner sig på svensk arbetsmarknad. LO anser dock att utredningens förslag med stor sannolikhet kommer leda till att arbetsgivare i mindre utsträckning än idag erbjuder arbetskraftsinvandrare skenanställningar i syfte att utnyttja dem.

LO anser även att utredningen inte på ett uttömmande sätt analyserat hur ett krav på bindande anställningsavtal kan införas i systemet samt hur ett förbud mot försämrade villkor kan förverkligas.

Även om utredningen inte hade i uppdrag att analysera behovet av en myndighetsbaserad arbetsmarknadsprövning har LO inte bytt position i denna fråga. Arbetskraftsinvandring bör inte vara möjligt till yrken där det inte råder brist på arbetskraft. LO delar alltså fortsatt den bedömning som KAKI-utredningen gjorde i frågan om arbetsmarknadsprövningens nödvändighet för ett väl fungerande system för arbetskraftsinvandring.

Med hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Karl-Petter Thorwaldsson

Mattias Schulstad